

RAPORT Z WIZYTACJI (powtórna ocena programowa)

z dokonanej w dniu 26 września 2014 roku na kierunku *polityka społeczna* prowadzonym w ramach obrazu nauk społecznych na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim realizowanym w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na Wydziale Ekonomiczno – Społecznym Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: dr hab. Krzysztof Szewior - członek PKA,
członkowie:
dr hab. Piotr Błędowski – ekspert PKA.

Część I

Zarzuty wymienione w Uchwale Nr 149.2013 Prezydium PKA z dnia 11 kwietnia 2013 roku

1. Efekty kształcenia

Wątpliwe do uzyskania wydają się umiejętności zawarte w PS1A_U16 dot. zastosowania modeli teoretycznych powstałych w obrębie nauk o polityce do interpretacji aktualnych zjawisk, diagnozy i prognozy z uwagi na skromną ofertę programową mogąca być podstawą dla takich umiejętności oraz efekt kształcenia o symbolu PS1A_K07 dot. przygotowania do organizowania i kierowania pracą zespołów w środowisku pracy. Dotyczy to np. takich przedmiotów jak: *Ekonomia społeczna, Ekonomia sektora publicznego, Ekonomia dobrobytu, Pedagogika społeczna, Służby społeczne i praca socjalna, Polityka ochrony zdrowia i edukacja zdrowotna, Polityka społeczna wobec rodziny, Metody i techniki badań społecznych, Podstawy polityki społecznej*.

Na poziomie przedmiotów uwidacznia się brak spójności celów, efektów, metod nauczania i weryfikacji efektów kształcenia. Sylabusy nie zawierają (w przeważającej mierze) odniesienia efektów modułowych do kierunkowych. Nie zawsze weryfikuje się wszystkie efekty kształcenia, np. przedmiot *Edukacyjne i wychowawcze problemy w polityce społecznej* zawiera 9 efektów kształcenia, a weryfikacji podlega 7. Przedmiot *Dialog i negocjacje w polityce społecznej* za metodę weryfikacji przyjął tylko test pisemny, a wśród efektów kształcenia jest E5 – świadomość znaczenia technik negocjacyjnych w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych oraz E6 – demonstrowanie postawy życzliwej asertywności w sytuacjach krytycznych i granicznych. Przedmiot *Wybrane zagadnienia demografii* zawiera tylko jeden efekt kształcenia w zakresie wiedzy, nie ma żadnych odniesień do efektów kierunkowych czy obszarowych.

Uczelnia nie dysponuje pełnym odniesieniem do efektów kierunkowych w sylabusach dla 2 i 3 roku studiów. Wynika to z faktu, że zgodnie z przepisami UP, będą one wprowadzane dopiero odpowiednio od 01/10/2013 dla przedmiotów realizowanych na 2 roku studiów i od 01/10/2014 dla przedmiotów realizowanych dla 3 roku studiów.

2. Program kształcenia

Program kształcenia przewiduje wiele ważnych przedmiotów, które zostały umieszczone w grupie zajęć do wyboru. Rodzi to obawy o realizację wszystkich kierunkowych efektów kształcenia (*Socjologia miasta i wsi; Socjologia problemów rodziny i wychowania; Socjologia problemów społecznych; Statystyka społeczna; Diagnozowanie lokalnych problemów polityki społecznej; Ewaluacja systemu polityki społecznej; Strategie rozwiązywania lokalnych problemów społecznych;*

Organizacja i finansowanie instytucji polityki społecznej, Organizacja i zarządzanie usługami społecznymi, Zarządzanie polityką społeczną na szczeblu lokalnym; Wybrane polityki szczegółowe).

Zastrzeżenia budzi także sekwencja niektórych przedmiotów powodująca złe rozłożenie treści kształcenia np. w semestrze 2 jest przedmiot *Encyklopedia prawa*, a zasadne jest umieszczenie go w pierwszym; w 2 semestrze jest przedmiot *Zabezpieczenie społeczne*, natomiast *Finanse publiczne* - w 3; *Etyka życia społecznego* powinna być lepiej skorelowana z przedmiotem *Psychologia społeczna*; przedmiot *Wstęp do nauki o państwie, prawie i polityce* został usytuowany za późno - w 3 semestrze, także z względu na to, że jest realizowany wraz z *Podstawami teorii polityki*; przedmiot *Wybrane zagadnienia demografii* został zaplanowany w semestrze 6, to stanowczo za późno, podobnie jak przedmiot – *Prawne aspekty polityki społecznej*.

Sylabusy wskazują nieprawidłowości związane z wyliczeniem nakładu pracy studenta sprowadzające się do nieuzasadnionego dowartościowania pracy bez udziału nauczyciela akademickiego (np. *Podstawy polityki społecznej, Podstawy socjologii, Finanse publiczne*). W wielu przypadkach oznacza to dublowanie godzin zajęć dydaktycznych, trudno też wykazać realizację konkretnych efektów kształcenia (występuje raczej ich weryfikacja). Nie jest czytelna struktura podziału godzin zajęć, szczególnie kategoria – inne z udziałem nauczyciela, np. przedmioty: *Ekonomia, Finanse publiczne*.

Zachodzi rozbieżność danych dotyczących przydzielenia punktów ECTS, zawartych w tabeli Plan studiów i sylabusach takich przedmiotów jak np. *Instytucje europejskie, Pedagogika społeczna; Służby społeczne i praca socjalna; Polityka ochrony zdrowia i edukacja zdrowotna; Polityka społeczna wobec rodziny; Zabezpieczenie społeczne; Organizacja i zarządzanie usługami społecznymi*.

Plan i program studiów przewiduje niewystarczający limit godzin zajęć właściwych dla polityki społecznej oraz niewłaściwą organizację procesu kształcenia. Należy unikać kumulacji zajęć w wybranych daniach tygodnia. Modyfikacji wymaga także kalendarz realizacji praktyki studenckiej i nadzór merytoryczny nad nią.

3. Kadra akademicka

Kierunek polityka społeczna bazuje na nauczycielach akademickich dwóch katedr: Katedry Nauk Społecznych i Katedry Pedagogiki, którzy prowadzą znaczną część zajęć na tym kierunku. Dorobek naukowy – zwłaszcza pracowników Katedry Pedagogiki – w zbyt małym stopniu odnosi się do całego kierunku i prowadzonych zajęć, co w dłuższej perspektywie, przy braku rozwoju naukowego ukierunkowanego na politykę społeczną osłabia efektywność kształcenia. W objętym oceną okresie w skład minimum kadrowego nie weszła żadna nowa osoba posiadająca dorobek naukowy w zakresie polityki społecznej. W ostatnich 2,5 roku zatrudniono pięciu pracowników naukowych reprezentujących: nauki o polityce, socjologię, psychologię.

Taka struktura kwalifikacji kadry powoduje, iż wykłady o kluczowym znaczeniu dla polityki społecznej, jak: *Organizacja i zarządzanie usługami społecznymi, Finanse publiczne, Wybrane zagadnienia demografii, Zarządzanie polityką społeczną na szczeblu lokalnym, Polityka społeczna wobec rodziny, Zabezpieczenie społeczne czy Polityka ochrony zdrowia i edukacja zdrowotna*, są prowadzone przez nauczycieli akademickich o specjalnościach naukowych odległych od wykładanej.

4. Zasoby biblioteczne

Uczelnia nie dysponuje pozycjami wskazanymi studentom jako literatura podstawowa do zajęć. Brak także publikacji autorów uznanych za reprezentatywnych dla kierunku polityka społeczna czy np. nauka o polityce. Brak literatury obcojęzycznej i czasopism naukowych polskich oraz zagranicznych.

5. Nieefektywność zarządzania jakością kształcenia.

Występuje zaniżona skuteczność oddziaływania polityki jakości kształcenia na płaszczyźnie dydaktycznej, gdyż te same uwagi studentów ujawniają się w ankietach ewaluacyjnych w kolejnych latach. Dowodzi to wprawdzie diagnozowania sytuacji ale jednocześnie ograniczonej zdolności działań naprawczych. Wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia na Wydziale jest także nieefektywny w świetle stwierdzonych uchybień w procedurze dyplomowania czy budowy programu kształcenia. Prace dyplomowe wymagają silniejszego dopracowania warstwy metodologicznej, językowej i merytorycznej.

Część II

Ocena efektów działań naprawczych odnoszących się do poszczególnych zastrzeżeń i zarzutów wymienionych w części I

Działania naprawcze w zakresie Efekty kształcenia

Wydział w roku akademickim 2012/2013 podjął szereg działań naprawczych dotyczących językowej i merytorycznej strony efektów kształcenia. Podstawą podjętych działań jest uchwała Senatu Uniwersytetu Przyrodniczego z września 2013 roku wprowadzająca nowe (zmodyfikowane efekty kształcenia) oraz nowy program i plan studiów dla studentów pierwszego roku. Przy opracowaniu efektów kierunkowych bazowano na stanowisku wyrażonym przez Radę Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego dot. wzorcowych efektów kształcenia dla kierunku *polityka społeczna* autorstwa Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu.

Kierunek studiów przypisano do następujących dziedzin nauki i dyscyplin naukowych:

- a) Obszar kształcenia – nauki społeczne
- b) Dziedziny – nauki ekonomiczne i nauki społeczne;
- c) Dyscypliny naukowe – odpowiednio: ekonomia, finanse, nauki o zarządzaniu, nauki o polityce, psychologia, socjologia, pedagogika.
- d) Charakter wspomagający mają: prawo i nauki i administracji.

Wydział, bazując na rozporządzeniu z dnia 5 listopada 2011 roku w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz.U. Nr 243, poz. 1445) oraz z 2012 roku (Rozporządzenie MNiSW z dnia 23 sierpnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (poz. 983), zmienił (wzgl. zmodyfikował) kierunkowe efekty kształcenia, program kształcenia w ramach dopuszczalnego pułapu 30%. Uczelnia opisała przebieg procedury, w który były włączone ciała kolegialne. W wyniku tych działań wydłużono praktykę studencką z 3 do 4 tygodni; dokonano zmian efektów kształcenia przy udziale interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych; rozwinięto współpracę w ramach praktyk z podmiotami zewnętrznymi; uzyskano wsparcie interesariuszy zewnętrznych przy kształceniu („ludzie sukcesu”) oraz w doskonaleniu koncepcji kształcenia; zorganizowano działania konwentu, Samorządu Studenckiego, Samorządu Studentów Wydziału.

Zmiany programu kształcenia objęły:

- a) modyfikację (zmniejszenie liczby) oraz zmiany opisu efektów kształcenia dla kierunku;
- b) przypisanie kierunku do obszaru nauk społecznych;
- c) zmodyfikowano program studiów i sylwetkę absolwenta;

Zmiany w planach studiów nie przekroczyły 30%.

W dniu 25 września 2013 roku Senat UP podjął decyzję o zmianie opisu efektów kształcenia. Zmiana pochodząca z Rady Wydziału z dnia 4 października 2013 roku sprowadzała się do ostatecznego zatwierdzenia planu studiów i programu kształcenia dla pierwszego roku studiów.

Liczba efektów kształcenia po zmianach wynosi: dla Wiedzy - 11, dla Umiejętności - 11, dla kompetencji społecznych - 7.

Treść efektów kształcenia jest zgodna z zakresem polityki społecznej, oraz zaleceniami ZO PKA i Senatu UP ujętymi w *Strategii rozwoju*. Idzie ona w kierunku kształcenia sprofilowanego na tereny wiejskie i małomiasteczkowe. Dlatego stosownie zmodyfikowano skład minimum kadrowego poszerzając to grono o przedstawicieli nauk ekonomicznych.

Zestandaryzowano zasady weryfikacji efektów kształcenia, w tym w ramach praktyk studenckich.

Zmodyfikowano sylabusy uzupełniając je o element „Formy i kryteria zaliczania przedmiotu / modułu”.

Zmodyfikowano zasady weryfikacji efektów kształcenia w sylabusie, uzupełniono treść sylabusów, poprawiono przepływ materiałów dydaktycznych poprzez Wirtualny Dziekanat. Przeprowadzono wiele spotkań i szkoleń związanych z poprawnością opracowania sylabusu, zwrócono uwagę na konieczność skutecznego informowania studentów o treściach kształcenia oraz warunkach zaliczenia przedmiotu.

Od roku akademickiego 2013/2014 funkcjonuje procedura oceny programu kształcenia (Zarządzenie nr 127/2013), na podstawie której dokonano oceny programu i kart przedmiotów. Przed oceną sylabusów opracowano na poziomie UP stosowny *Przewodnik*, odbyły się szkolenia dot. ich opracowywania. W działaniach tych uczestniczyli także przedstawiciele pionu zapewnienia jakości kształcenia.

Wydziałowy zespół odpowiedzialny za jakość kształcenia opracowuje raport z bieżącej działalności, ma być on gotowy w październiku bieżącego roku.

Sylabusy roczników prowadzonych wg KRK mają opracowany komplet efektów kształcenia.

ZO PKA.

Podjęte działania oraz ich udokumentowanie pozwalają orzec o usunięciu stwierdzonych uprzednio uchybień i spełnieniu kryterium na poziomie „**w pełni**”.

Działania naprawcze względem Program kształcenia

Przy opracowaniu programu bazowano na Uchwale RGNiSW, uchwale PKA, Strategii UP-WES. Program wdrożony do roku akademickiego 2013/2014 profiluje się na obszary wiejskie i małomiasteczkowe, także silniej zintegruje kierunek *polityka społeczna* z ofertą Uczelni.

Punkty ECTS po zmianach wynoszą 182, zmodyfikowano zgodnie z zaleceniem ZO sekwencję przedmiotów, plan zajęć ogólnych oraz zajęć do wyboru. Zwiększono łączny wymiar godzin zajęć dydaktycznych z 4,5 tys. do 4,58 tys. na studiach stacjonarnych i do 4,55 na studiach niestacjonarnych. Na studiach stacjonarnych dodano ćwiczenia, zmniejszono wykłady, zwiększono godziny kontaktowe z nauczycielem akademickim oraz poprawiono punktację ECTS.

Poprawiono indywidualizację procesu nauczania poprzez korektę zajęć do wyboru, wybór tematów prac dyplomowych, udział studentów w organizacjach studenckich – naukowych, poprzez wymianę krajową i międzynarodową.

Zrezygnowano z części zajęć, przez co uzyskano efekt spójności treści kształcenia, zmniejszono pulę przedmiotów pedagogicznych i zwiększono zakres kształcenia ekonomicznego. Wiele przedmiotów

ukierunkowano na profil kierunku. Wydłużono wymiar praktyk studenckich z 3 do 4 tygodni, zmodyfikowano kalendarz i regulamin praktyk studenckich.

Zalecenie. Modyfikacji wymagają sylabusy w zakresie treści kształcenia oraz literatury, podziału godzin pracy studenta na poszczególne rodzaje aktywności.

ZO PKA.

Podjęte działania oraz ich udokumentowanie pozwalają orzec o usunięciu stwierdzonych uprzednio uchybień i spełnieniu kryterium na poziomie „w pełni”.

Działania naprawcze z zakresie Kadra akademicka

W ramach podjętych działań należy wskazać na usytuowanie kierunku studiów wyłącznie w obszarze nauk społecznych. Do minimum kadrowego wprowadzono przedstawicieli nauk ekonomicznych, zmieniono także obsadę dydaktyczną zajęć. Minimum kadrowe tworzą przedstawiciele nauk: politologia, filozofia, biologia, pedagogika, ekonomia rolna, ekonomia, socjologia, prawo.

Zalecenie. Zaleca się wzbogacenie składu minimum kadrowego o osoby dysponujące wykształceniem i dorobkiem naukowym bezpośrednio w zakresie polityki społecznej

ZO PKA.

Podjęte działania oraz ich udokumentowanie pozwalają orzec o usunięciu stwierdzonych uprzednio uchybień i spełnieniu kryterium na poziomie „w pełni”.

Działania naprawcze z zakresie Zasoby biblioteczne

Zdaniem ZO PKA podjęte działania w dalszym ciągu ujawniają niedosyt w zakresie nakładów i własnego zapewnienia kompletu literatury podstawowej i uzupełniającej dla studentów. Jednakże Uczelnia jest uczestnikiem szerszego konsorcjum bibliotecznego (wspólnie z największymi uczelniami województwa), które umożliwia studentom kierunku *polityka społeczna* pełny dostęp czytelnian i wypożyczeń dowolnych pozycji literatury.

ZO PKA.

Podjęte działania oraz ich udokumentowanie pozwalają orzec o usunięciu stwierdzonych uprzednio uchybień i spełnieniu kryterium na poziomie „w pełni”.

Działania naprawcze z zakresie WSZJK

Od roku 2013/2014 w UP w Poznaniu wprowadzono szczegółowe procedury zarządzania jakością kształcenia, które dot.: badania opinii absolwentów, wprowadzono procedurę hospitacji, regularnie i terminowo przeprowadza się je; wprowadzono procedurę oceny zajęć dydaktycznych, wprowadzono procedurę dyplomowania oraz oceny programu kształcenia.

Inne procedury są w przygotowaniu.

Przeprowadzono szkolenie pracowników dot. funkcjonowania WSZJK, usprawniono zarządzanie procedurami dyplomowania, przeprowadzono hospitacje, zweryfikowano sylabusy, przeprowadzono ankietyzację studentów i absolwentów; określono standardy prac dyplomowych i procedurę dyplomowania; usprawniono sposób informowania studentów; ocenie poddano program kształcenia i jego składowe, wykonano (podstawową) analizę ankiet ewaluacyjnych i „świeżych” absolwentów.

Zobligowano nauczycieli akademickich do oceny i opracowania wyników z nauczania własnych przedmiotów.

Zdaniem Uczelni i ZO PKA powyższe działania zwiększyły skuteczność oddziaływania na kierunek studiów oraz efektywność działania WSZJK.

ZO PKA.

Podjęte działania oraz ich udokumentowanie pozwalają orzec o usunięciu stwierdzonych uprzednio uchybień i spełnieniu kryterium na poziomie „**w pełni**”.

Część III

Informacje o pozostałych zmianach wprowadzonych w uczelni/jednostce w ocenianym kresie oraz ocena zasadności i skutków ich wprowadzenia – **brak**.

Część IV

Podsumowanie

Podjęte przez Uniwersytet Przyrodniczy oraz Wydział Ekonomiczno – Społeczny działania wskazują na właściwe rozpoznanie zaleceń ujętych w Uchwale nr 149/2013 Prezydium PKA oraz właściwą diagnozę sytuacji. Przyczyniły się one do usunięcia stwierdzonych uprzednio uchybień, wykazują pozytywny skutek względem wybranych obszarów wpływających na jakość kształcenia ponadto zaangażowały pion zarządzania jakością kształcenia.

Działania te oraz ich skutki pozwalają na odstępianie od uprzednio sformułowanych zastrzeżeń, na podniesienie ocen kryteriów cząstkowych oraz w konsekwencji na sformułowanie zalecenia dla wydania **pozytywnej oceny jakości kształcenia** na kierunku *polityka społeczna* na poziomie studiów pierwszego stopnia.

Jednocześnie Prezydium PKA zwraca uwagę na konieczność:

- a) modyfikacji sylabusów w zakresie treści kształcenia oraz literatury, podziału godzin pracy studenta na poszczególne rodzaje aktywności;
- b) wzbogacenia składu minimum kadrowego o osoby dysponujące wykształceniem i dorobkiem naukowym bezpośrednio w zakresie polityki społecznej.

Z uwagi na problemy rekrutacyjne wyzwaniem dla Wydziału jest zapewnienie nauczycielom współtworzącym minimum kadrowe wymaganej ilości godzin zajęć dydaktycznych.

Raport sporządził

Dr hab. Krzysztof Szewior

Wrocław, w dniu 27 września 2014.